

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Istóczy törvényjavaslata.

Istóczy Győző, az antiszemita fönöke, az országgyűlés szerdai ülésében adta be a börze adóról szóló törvényjavaslatát. Nagy figyelem közt mondta el gyűlölettől tajtékzó indokolását, és igen számos torokból hangzott fel a bátorító hozzájárulás helyeslő lármája.

Az antiszemitaság a parlamentben nem hanyatlott, hanem növekedett. A szélső baloldal majdnem egészen és a mérsékelt ellenzék kevés kivétellel az antiszemita megbízható jóakarója és támogatója.

Istóczy törvényjavaslatát mi soha sem tekintettük zsidó szempontból, mert a börze adó, miként már előbbi cikkeinkben kifejtettük csak néhány zsidót érinthet és aránylag is több keresztényt sujt, mert a kath. klerus és a nagybirtokosság tudvalevőleg éltető forrásai a budapesti börzének. De nem tekinthettük zsidó szempontból a törvényjavaslatot, mert hisz mi magunk sem elleneztek annak elfogadását, hanem csak az ellen tiltakoztunk, hogy ez alkalommal fogadtassék el, nehogy Istóczy és társai azzal ámithassák a közönséget, hogy ime: most már olyan nagy a hatalmuk és befolyásuk, hogy az országnak, a nemzetnek törvényeket is diktálnak.

És hogy e feltevésünk mennyire igazolt volt, legjobban bizonyítja Istóczy bevezető beszéde, melyben eldicsekszik azzal, hogy habár ő még csak egy pár esztendővel ezelőtt egyedül állott antiszemitizmusával, most mindazáltal olyan nagy hatalommá fejlődött, hogy már törvényjavaslatokat is terjeszthet a ház elé, melyeket egy egész párt támogat.

Ezt mondta Istóczy a Házban és ezzel megjelölte azt az irányt, a melybe a Házon kívüli igaztások legközelebb tereltetni fognak.

Istóczy törvényjavaslatának a Ház által bármely formában történő esetleges elfogadása, veszedelmesebb bujtogatási eszközt nyujtana az antiszemitaoknak, mint annak idején a tiszta-eszlári per nyujtott.

Ezért és csakis azért perhorreskáltuk mi a törvényjavaslatot, máskülönbén pedig nagyon egykedvűen fogadtuk volna és legkevésbé sem törődünk vele, akár milyen sorsa leend a pénzügyi bizottságban, melyhez a Ház utasítá.

De Istóczy mindazáltal azt állítja, hogy a zsidók a szóban forgó törvényjavaslatot csapásképpen tekintik, melyet az antiszemitizmus fejükre mért. Hogy ezt az információt Istóczy csakis társaitól szerezhette, nem pedig közvetlenül a forrásnál, az onnan is kiderül, mert ez állítása merően ellenkezik a valósággal. És ha Istóczy állítását érvelendő a zsidó sajtóra hivatkozik, akkor mi kénytelenek vagyunk rámutatni arra a régen üzött svindlire, melyet az antiszemitizmus a sajtó elhíresztelése körül elkövet.

Mihelyt valamely lap az antiszemita banda céljait helyteleníti, már zsidó lapnak czimezik, még akkor is, ha ezek a lapok gyakran csupa előfizető fogdosásból a leghitványabb antiszemitaságot üzik és az antiszemitaikkal annyira kaczerkodnak, hogy bátran beillenének vásári rimáknak.

Zsidó lap mi vagyunk. Magyarországon rajtunk kívül zsidó magyar lap nincs. És ha egyik vagy másik napilap elvi szempontból ellenezte a tőzsde adót, akkor e lapok nem a magyar zsidóság nézeteinek adtak kifejezést, hanem szolgálatot vélték teljesíteni a nagy tőke és nagybirtok tulajdonosainak, akik tudvalevőleg sokkal nagyobb számban találhatók az aristokracia és a kath. klerus sorai-ban, mint a zsidók közt.

Mi pedig elejétől fogva csakis Istóczy kezéből, az ő kezdeményezéséből nem akartuk elfogadni a törvényjavaslatot. És most csak ismétljük azt, a mit e helyen már többször elmondtunk: hogy nagyon veszedelmes lenne a szóban forgó törvényjavaslatot ez alkalommal törvénytényé alakítani, mert ez eljárás Istóczyt és társait egész a kicsapongásig bátorítaná.

Hogy a pénzügyi bizottság ez indokok elöl el nem zárhatja magát, arról mi meg vagyunk győ-

zödve és azért reményeljük, hogy a kérdéses törvényjavaslat ez alkalommal még sem fog a Házban tárgyalatni és így Istóczy nem fog dicsekedhetni azzal, hogy már annyira meghatalmasodott, hogy ő csinál törvényeket Magyarországnak. —i.

*

A következőkben közöljük a választ, melyet gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter Istóczy beszédére adott és a mely beszéd sok tekintetben teljesen megfelel azon felfogásnak, melynek lapunk előbbi számaiban kifejezést adtunk. A beszéd így hangszik:

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter: T. ház! (Halljuk!) Mindenekelőtt kötelességemnek tartom nyitnom és határozottan kijelenteni, hogy az Istóczy Győző t. képviselő ur által beadott és elvtársai által aláírt törvényjavaslat indokolásában foglaltakra, valamint az általa most mondottakra kitérni egyáltalában nem szándékozom. Nem szándékozom pedig azért, mert felfogásom szerint a t. képviselő ur és elvtársai által az antisemitizmus tekintetében vallott elvek teljes ellentétben állanak a jogegyenlőséggel (Igaz! úgy van! jobbfelől. Mozgás és ellentmondás a bal és szélső baloldal egyes helyein.) teljes ellentétben állnak azon összes elvekkel, a melyeken a magyar alkotmány nyugszik, és így az általa felhozott kérdésekre kiterjeszkedni annál kevésbé akarok, mert nem hiszem, hogy őt és néhány társát kapacitálhassam: a háznak s az or-

szágnak óriási többsége pedig ezen elveket, határozottan elítéli. (Ugyvan! jobbfelől.)

A t. képviselő ur az antisemitizmus terjedésére kívánt következtetni abból, hogy mint felszólalásában mondja, nemcsak az antisemitizmus, de maga az ilyen javaslat is, mint a tőzsde törvényjavaslat most már követőkre talál. Erre kötelességem kijelenteni, hogy a tőzsdé adó felfogásom szerint az antisemitizmussal semminemű összefüggésben nincs. Be lehet azt hozni és elfogadhatja azt valamely képviselő a nélkül, hogy azért az antisemitizmus rásüthető volna. (Helyeslés.)

De áttérve most arra a kérdésre, mi történjék e javaslattal, tárgyalás alá vétessék-e vagy ne, bátor vagyok kijelenteni, hogy a törvényjavaslat, úgy a mint ezt a t. képviselő urak beadták, nézetem szerint nem egyéb, mint kivonata, illetőleg fordítása a legközelebb Berlinben elfogadott törvényjavaslatnak, és pedig hiányos kivonata azért, mert a Németországban behozott törvénynek némely lényeges intézkedése e javaslatból kihagyatott.

Azt hiszem, ez csak azért történt, mert a képviselő urak ez adónemre nézve a lehető legszigorubb intézkedéseket, akarták behozni, mindazon intézkedéseket, melyek némi könnyítéssel látszanak járnai, ki akarták küszöbölni de éppee azért a törvényjavaslat úgy a mint behozatott, teljesen kivihetetlen volna a gyakorlatban és ezért úgy, a mint van, a házban a tárgyalás alapját nem képezheti.

A tőzsdeadó kérdése sokkal újabb Európában —

T Á R C Z A.

A képviselőházból.

— Az Egyenlőség tárczája. —

Istóczy bizalmas antiszemita körben egyszer azt mondta: Az én fellépésem annál hatásosabb minél ritkább. Gyakoribb felszólalásaim által csak eltompitanám a Ház figyelmét és ezt tudva, akkor beszélek csupán, mikor a képviselők hangulata a változatosság iránt fogékonyabbaknak látszanak.

A szerdai ülés, mely alatt Istóczy az ő törvényjavaslatát benyújtotta, igazat adott neki. A képviselőházon meglátszott, hogy nem közönséges ülése lesz. A képviselők kíváncsian tolongtak a tanácskozó terembe és alig bírták legyőzni nyugtalanságukat az Istóczy beszédét megelőző szóharcz alatt, mely Horánszky Nándor és b. Kemény Gábor közlekedésügyi miniszter közt lefolyt.

*

Istóczy az ő hivei vagy miként ő nevezi, társai közt foglalt helyet, kik teljes számmal jelentek meg arra a nagy alkalomra, mikor főnökük egy törvényjavaslattal remekel, melytől azt várják, hogy ha másra nem is, de legalább a bujtogatásra elég jó lesz. És volt riadalom minden elkopott frázis után! Valahányszor a zsidókat kapcsolatba hozta a börzével, a helyeslések fülhasító kórusa zugott fel a „bal és a szélső bal ama bizonyos különböző padjain,“ és Zimándy örömeiben annyira megfeled-

kezett magáról, hogy kedves társát Nendtvich Károly urat egy marék pattogatott kukoriczával kínálta meg, a mit ez azonban, tekintettel az ő kedvezőtlen gyomorviszonyaira, köszönettel visszautasított. Hogy ez nem tréfa, Zimándy szomszédjai mind tudják, mert Trefort miniszternek és a zsidók eme nagy és kiengesztelhetetlen ellensége igen nagy kedvelője az említett „kőhányai takarmánynak“, a melyet minden ünnepélyesebb alkalommal élvezni szokott.

*

Nagy megütődést keltett az antiszemita táborban, hogy Istóczy beszédében Laszkerről úgy nyilatkozott, hogy kitünő zsidó volt, a ki kétségkívül német Dizraelivé vagy Gambettává nővi ki magát, ha Bismark idejekorán a „kitünő zsidó szárnyát“ nem szegi. Istóczy-nak dicséretét, melylyel a zsidó Laszkert elhalmozá, ez bizonyára visszautasította volna, mert sokkal jobb, derekabb ember volt, semhogy Istóczy dicséretét kiérdemelje. A mit a börzéről állított, hogy t. i. a börze a törvény áthágások akadémiája, csak azt bizonyítja, hogy nem áll az, miszerint a börze „zsidó intézmény“ és hogy a zsidók a börzével azonosítják magukat, mert ha ez igaz lenne, a zsidó Laszker bizonyára így nem nyilatkozott volna egy intézményről, mely olyan közel áll hozzá

*

A két Szalay (Szalay Imre és Károly) elmaradt a szerdai üléstől és így, úgy látszik, nem osztozkodtak az antiszemita társaknak a fellépés jelentőségéről táplált nagyzási hóbortban. Egyébiránt már nyílt titokként beszélnek,

mert hiszen mindössze néhány hónapja, hogy behozatott Németországban — semhogy arra nézve sok tapasztalatot lehetett volna tenni. Annyi konstatació, hogy a belőle származó jövedelem sokkal csekélyebb, mint ami kilátásba helyeztetett akkor, amikor behozták. Közgazdasági eredményére nézve pedig, éppen az idő rövidségénél fogva, teljes és biztos következtetést vonni nem lehet.

A kérdés nálunk is sokkal újabb és annak következményei sokkal kevésbé fontolhatók meg, sem hogy felőle a törvényjavaslat egyszerű tárgyalása útján ítéletet mondani lehessen. A házszabályok ma nem engedik meg a kérdéses tüzetes tárgyalását, mert csak az indítványozónak és a miniszternek adnak jogot a nyilatkozásra, de mellette és ellene felhozható érveket előadni nem lehet.

A törvényjavaslat hiányosságánál fogva az sem vezetne célhoz, ha egyszerre napirendre tűznék, mert a hiányokat nyilvános tárgyalás útján orvosolni nem lehet. Különböztetve ezt a házszabályok sem engedik meg, mert a 103. §. világosan kimondja, hogyha oly indítvány adatik be, mely törvény alkotását célozza, az mindenesetre vagy az osztályokhoz, vagy bizottsághoz utasítandó.

Én tehát a házszabályok említett szakaszára hivatkozva kérem a t. házat, hogy azon célból, hogy a kérdés helyes, vagy helytelen volta minden oldalról megvitatható legyen, méltóztassék a beadott törvényjavaslatot a közgazdasági és a pénzügyi bizottsághoz utasítani. (Helyeslés.)

hogy Szalay Imrénének nem tetszik az antiszemita társasága és hogy ő, aki más téren is érvényesítheti tehetségeit, nem igen illik abba a táborba, a hol a fosztogatás titkos cél gyanánt lebeg a hivek szemei előtt.

*

Érdekes elnöki nyilatkozatot provokált Istóczy replikája, melylyel gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter beszédére válaszolt. Az elnöki enunciaczióra Istóczynak következő szavai szolgáltattak alkalmat: „A börze adó nem választható el a zsidóktól s azért nevezzük a gyermeket őszintén anyja nevének. Minthogy más nem vállalkozott a házban, mert nem mert, a javaslat beterjesztésére vállalkozott az antiszemita párt. Erre Péchy Tamás a Ház elnöke a következőkkel vágott a szónok szavaiba:

T. ház! (Halljuk.) Meg kell jegyeznem a Ház tanácskozási rendje érdekében, hogy először, tudomásom szerint aláírták a törvényjavaslatot oly képviselő urak is, kik nem vallják magukat antiszemitáknak, Másodszor a képviselő ur e törvényjavaslat indokolása alkalmából is bizonyos gyűlöletes színt igyekezik a zsidókra háritani. Méltóztassék figyelembe venni, hogy Amerikában vannak a legnagyobb börze üzelmek, és ott a börze semmi összeköttetésben a zsidósággal nincs. Midőn a képviselő ur összeköttetésbe hozza a börzét a zsidósággal, a házat abba a helyzetbe hozza, hogy oly kérdést tárgyaljon ezzel kapcsolatban, mely ezzel valódi összeköttetésben nincs.

A tőzsde adóról.

A budapesti tőzsde egyik látogatójától vesszük a következő sorokat, melyeket változatlanul kiadunk, hogy ez adójavaslat tárgyalásánál maguknak az antiszemitáknak is szolgáljon felvilágosításul arra nézve, hogy mikép vélekednek a tőzsdeadóról maguk azok a körök, melyeket legközvetlenebbül érint.

A cikk ekkép hangzik:

Tekintetes szerkesztőség!

A képviselőház egyik pártja törvényjavaslatot terjesztett be a képviselőházhoz, melynek értelmében ugy az értéktőzsdei, mint az árutőzsdei ügyletek — első $\frac{1}{10}$ ezred (100,000 forint után 20 forint) illeték alá vétessenek. Egyszersmind ezen javaslattal kapcsolatban az ezredék illeték alá eső ügyleteknél, hatályon kívül akarják helyezni a most érvényben levő illeték-törvényeket.

A törvényjavaslat benyújtói abban a véleményben vannak, hogy a jelenlegi törvényjavaslat életbe lépése által az állam jövedelmei által az állam jövedelmei fognak szaporodni, mely jövedelmek az üzerek zsebeiből fognak kikerülni, mert az ő állításuk szerint, a laikus embernek azt kellene hinni, hogy a tőzsde jelenleg adómentességi szabadságot élvez. Mi a kereskedő szempontjából lépünk fel, nem vagyunk és nem lehetünk sem filo-, sem antiszemiták, hanem kötelességünk az ügyszó tárgyilagosan szólani.

Az árutőzsdét illetőleg bátran állíthatjuk, hogy a jelenlegi bélyeg-illeték többre rug, mint a mennyit az új törvényjavaslat értelmében az adó tenne, és ezt azonnal be is bizonyítjuk. A törvényjavaslat értelmében fizetnénk 100,000 forint értékű gabonakötések után 20 frt illetéket. Jelenleg pedig fizetünk:

Buzánál 100,000 frt érték után — 24 frtot. Ugyanis kötésenkint csak 1000 mm.-kint állítható ki; a buza ára 8.40, tehát körülbelül 12,000 métermázsa 100,000 frt értékű — minden 1000 métermázsa kötés két példányban állíttatik ki — egyik a vevőnek, a másik az eladónak és így 12,000 métermázsanál 13 kötés állíttatik ki, és minden kötés 1 frtos bélyeggel láttatik el, tehát 12 kötés bélyege 24 frtra rug.

Tengerinél 100,000 frt érték után a bélyegilleték — 36 frt.

(Ára 5.55 frt, 100,000 frtnak megfelel: 18,000 métermázsa — 18 kötés 2 pélaányban — 36 kötés á 1 frt bélyeg — 36 frt.

Repceznél 100,000 frt érték után fizetünk 36 frtot.

(E cikk csak 500 métermázssás kötésekben bocsájtatik ki. Ára 11 frt, 100,000 frt értéknek körülbelül 9000 métermázsa felel meg — 18 kötés, kötésenkint 2 példányban — 36 kötés á 1 forint bélyeg — 36 frt.

Igy tehát világosan, csalhatatlan számokkal bizonyítjuk be, hogy a jelenlegi bélyegilleték szerint 100,000 frt érték után fizetünk 24 frttól 36 frtig, holott a törvényjavaslat szerint csak 20 forintot kellene fizetni.

Ha a törvényjavaslat benyújtóinak erről tudomásuk lett volna, akkor meg lehet győződve arról minden józan

ember az országban, hogy nem terjesztik be ezen törvényjavaslatot.

Ezek után beláthatják, hogy kár volt fáradságukért, melyet a németországi tőzsdeadó-törvény lefordítására fordítottak, és bizonyára megtakarították volna e munkát, ha tudták volna azt, mit minden üzleti gyakornoktól megtudhattak volna nagyobb fáradság nélkül, t. i. hogy Magyarországon az árukötések nagyobb bélyegilletékekkel vannak megróva, mint Németországban a tőzsdeadóilleték. Az értéktőzsdei kötlevelek szintén hasonló összegű bélyegilleték alá vetvük, mint az árutőzsdeiek. De hát Magyarországon kifejelett értéktőzsde eddig, sajnos, még nem létezik. A jelenlegi alig számbavehető forgalomtól bármily magas illeték által is, vajmi kevés jövedelem látszik ki a kincstár részére.

De különben is, az állam érdeke első sorban kívánatosná teszi egy erőteljes magyar tőzsde létesítését, hogy legyen rendes piacza a magyar állami értékeknek. És e cél csakis úgy érhető el, ha minél nagyobb kedvezményeket nyújtunk a tőzsdének, melyek ide csábítsák a tőkepenzes nagy financier házakat a letededésre. Ugyanazon eljárást kell érvényesítenünk, mint az iparnál, mely praktikusnak bizonyult, mert tény, hogy ipart teremtettünk az országban, rentkívüli kedvezmények nyújtása által.

Higyjék meg nekünk a törvényjavaslat benyújtói, ha Rotschild vagy Bleichröder elhatároznák magukat arra, hogy nálunk letelepedjenek, egy év alatt az ország kamat-megtakarítása többre rugna, mint az ő törvényjavaslatuk 20 év alatt jövedelmezhet. Ezek után csak az a véleményünk, hogy a törvényjavaslat, úgy a mint van, nem áll érdekében az államnak. —r.

A középiskolai reform.

A magyar zsidóság mostani helyzete kétszeres kötelességévé teszi a zsidó felekezetű szülőknek, hogy gyermekeik oktatása és nevelése körül a legnagyobb óvatossággal járjanak el és szigorú bírálat alá vegyék mindazokat a jelenségeket, melyek a gyermek jövőjét biztosíthatják. De egyuttal a zsidó tanárok is, ha hivatásukat lelkiismeretesen akarják teljesíteni, bizonyára nemesak az iskolai törvény rideg betűjéhez fogják tartani magukat, hanem a kor és a helyzet igényeihez képest, azokra a tantárgyakra fognak több súlyt fektetni, melyektől a gyermekek jövőjére nézve nagyobb eredményt várhatni.

Ebből az indokból közöljük itt a következő cikket, melyet úgy a zsidó szülők mint a zsidó nevelők figyelmébe ajánlhatunk. A cikk ekkép hangzik:

Most már világos, hogy tért foglal azon nézet, mely a közéniskolai nevelés eddigi alapjait, a latin és görög nyelvtani oktatást támadja meg s új nevelési rendszert akar behozni a gimnáziumokba. Némelyek ezt a realisztikus és humanisztikus kétféle középiskolák egyesítése, a reálgimnáziumok által vélik elérhetőnek, de ez a kérdésnek árt, mert nem egységes középiskolára van szükség, mint inkább többfélére, hogy minden szak — iparos, kereskedő,

gazda, technikus az egyetemi szakok művelői, a katonák, theologusok stb. — későbbi életpályájuknak megfelelő középiskolai nevelést kapjanak a nélkül, hogy ezért egyoldalú tanításban részesülve, a középiskolák feladatát képező általános műveltségtől elúttessenek. Voltaképpen tehát csak a gimnáziumok reformjáról van szó, hogy ezekben a humanisztikus irány épségben tartása mellett, miféle változtatások eszközöltessenek a végből, hogy a tanítás eredményesebb és az élet céljaival kapcsolatosabb, a létező társadalom igényeinek megfelelőbb legyen?

Négy nyelvtan, szókötés és irodalom mindenképpen sok; latin, görög, magyar és német. Mint diszciplina vagyis észgyakorlat egy is elég lenne; de valamint szám-tan, algebra és mértan, úgy többféle nyelvtan is előadható, feltéve, hogy a tanár józan mértéket tart és helyes egymásutánt követ. Ha nem téveszti össze a gimnáziumot az egyetemmel s a tudást a tudományyal s nem követel a gyermektől akadémia képesítést.

A görög nyelvtan legszebb, legtökéletesebb, legbejezettebb, de egyszersmind legnehezettebb, de egyszersmind legnehezebb és legfeleslegesebb, ezt csupán a diszciplina kedvéért tanítani valóban felesleges. Iróknak és nyelvtudósoknak kell csak, kár vele a fiatal elméket fárasztani és tömni. Hiábavaló kínzása a a gyermekeknek. Ezt el kell ejteni egészen és mint nem köteles tárgyat kell tanítani azoknak, kik kedvet és hivatást éreznek magukban nyelvbuvárokodásra.

A latin nyelvet sem lehet manapság szükségesnek s a műveltség feltételének állítani, vagy bár a tudomány kellékének mondani. Geografus, bányász, gépész, mérnök, katona lehet bárki a műveltség és társadalmi állás legmagasabb fokán, lehet miniszter is a latin nyelv nélkül. Mindazonáltal a latin nyelv úgy tökélye és befejezett volta, valamint azért, mert alapnyelve a legtöbb európai nyelveknek és grammatikáknak, mert historikus és mert most is élő és végre, mert szép és legnagyobb irodalma van, nekünk szükséges tantárgy a gimnáziumokban. Azonban itt is reformálni kell a tanítást, hogy sikeres legyen, mert sikertelen tanítás nem ér semmit.

A tanárokból van hiba, nem a tanulókból. A módszer rossz, a mint a nyelveket tanítják s a latint különösen. Mert magyarul és németül a fiúk többsége ért valamennyit, midőn elkezdik neki a nyelvtant magyarázni, de latinul nem tud egy se.

Képtelenség, hogy abban a korban, midőn egy év elég minden tökfilkó gyermeknél arra, hogy vele született beszélő tehetségénél fogva bármely nyelvet akármely cselédleánytól megtanuljon: nyolcz évig több tanár minden áldott nap órákig magoltasson egy nyelvet s a fiúk ezt ne bírják megtanulni.

Hát mert a tanítás módszere oktalan. Lehet-e szobrot faragni, házat építeni anyag nélkül, avagy énekelni hang nélkül? Ilyen csak nyelvtanárainknak juthat eszébe, kik mielőtt a nyelvre megtanítanak a gyermekeket, a nyelv filozofiját, a latin nyelvtant kezdik magyarázni. Filius ante patrem. Tessék megfordítani a rendszert; két-

három évig egy szót se szólni az öt deklinációról és négy konjugációról, a kivételekről és rendhagyókról, hanem olvastatni, fordíttatni és magyarázni s megkedveltetni a latin írókat, könnyű szemelvények által s azután az ötödik gimnáziumban kezdeni a nyelvtant, s a gyermekek jobban megértik s megtanulnak latinul derekasán. S ha tudnak latinál, hasznát is veszik, miglen ha nem tudnak jól, mikor a gimnáziumból kilépnek, csakhamar elfelejtik azt is, a mit tudtak s nem vesznek többet latin könyvet a kezükbe, mert nem akarnak vesződni vele. Mindenki szeret gyorsan olvasni s tehát kerüli az olyan könyvet, melyhez szótáréa van szüksége.

A latin nyelv a középiskolákban, mint alaptudomány, fentartható csak úgy lesz, ha az oktatási módon a tanárok változtatnak, ha nem teszik ezen nagybecsű holt nyelvet is a szanszkrit és héber nyelvek mellé, a hová a görög is kerül nemsokára.

Élő nyelvek közül a hazain kívül elég egyet tanítani kötelezőleg. E célra legelső lenne az angol, úgy a francia, olasz és német, a mi belső becsületi, a sorrend ez, de mi a németre vagyunk utalva a szomszédság és összeköttetéseink gyakorisága által. Ezen kérdés meg van oldva mi nálánk. Minthogy pedig négy nyelv tanítása nevelési szempontból nonsens, a görög nyelv óráit el lehet venni s hasznosabb célra fordítani. Egyelőre ennyi változtatás a tantervben elég lenne.

Gazdasági viszonyok.

A nagyvárosi élet specziálításai közt Budapesten jól ismerték és ismerik mai nap is a fajindividualitások két legmarkansabb alakját, a görögöt és a zsidót. Nagy zivatarok hányták el mindkettőt hazájától és nagy viharok szórták őket szét az egész világon kicsi, de annál összetartóbb csoportokban. És a görög mindenütt görög maradt, görögül beszél egymás közt mindenütt, izolálva maradt mindenütt, a népnek kulturtörekvései, ha még oly sokáig lakott is közöttük, hidegen hagyta őket, tudomást sem vettek róla, és ha akadtak kivételek, kik mégis itt-ott részt vettek a közélet nyilvánulásaiban, ezt soha politikai ügyekben nem tették. A magyarországi görögök közül nem tűnt ki egy sem, mint író, vagy mint tudós. A nélkül, hogy mint a zsidók vallási szempontok által kényszerítve lettek mindeure Budapesten, Londonban, Amsterdamban, mindenütt zárt külön osztályt képeztek, melyek, ha még annyira megfogytak is, mégis ma sem nyíltak meg, magyar községben mindenütt csak mint kereskedelmi, gazdasági elemek voltak tekinthetők, mert tagjai nem csak ritkán választottak más életpályát, mint a kereskedőt, de még kereskedelmi összeköttetésük csak a hazájuk, csak a kelet felé nyilvánuló kereskedést ápolták. Az első naptól kezdve, a mint Konstantinápoly meghódíttatott és a görög birodalom szétszóratott, egész a mai napig, csak vendégek, idegenek maradtak a más nemzetek közt.

Hasonlíthatlanul mélyebb és erősebb gyökeret vertek a zsidók a népek közt, Franciaországban a zsidók teljesen francziák, Olaszországban nem értenek az olaszon kívül más nyelvet, Németországon tisztán németek, Ausztriában a szlávok úgy gyűlölik őket, mint a németiség leg-erősebb hiveit, és nálunk? Még azt az óriási erővel keresztül vitt germanizációt is, a mit József császár tudott kigondolni és végrehajtani, még ezt a két generációt németté tevő sorsintézkedést is legyőzték, a magyarság érdekében győzték le annyira, hogy ma már nemcsak a legujabb generációnak anyanyelve tisztán a magyar, de magyar az egész zsidóság az ő egész kulturtörekvésében. Az első pillanattól kezdve, a mint az elismert magyar államiság jogainak gyakorlatába lépett, a magyar zsidóság buzgalommal és kitartással fogott a munkához, hogy egy az anyagi, mint a szellemi téren a nemzet nagy zömében hasznos tényező legyen és — nem szégyenleni, dicsekedni van joga az általa elért eredményekkel.

És mégis; eltagadhatlan, de annál figyelemre méltóbb jelenség az, hogy míg a görögök a népelet iránt tanusított közönyük, részvétlenségük daczára, daczára zárkozottságuknak figyelembe alig vétettek és gyűlölet tárgyául sohasem szolgáltak, addig a zsidókra vonatkozólag a nép jó akarata, a törvényhozás igazságszereteten is jóval messze, hátra maradt; sőt épen az utolsó években az ellenük tanusított animozitás a legelső néposztályból oly társadalmi osztályokba is behatolt, a melyekben eddig az ugynevezett zsidógyűlölet a műveletlenség és korlátolt elme tagadhatlan jelül tekintetett.

Ha azonban ennek a jelenségnek, mely sokszor öntudatlanul is uralkodik egynémelyeken, ha a jelenségnek okait egész tárgyilagossággal keressük, akkor be kell vallanunk, hogy a felső tizezerben is nem azért gyökeredzett meg ez az ellenszenv, mert a legujabb kor törvényhozása megengedte, lehetővé tette, hogy a zsidó helyet foglalhasson az írók, ügyvédek, tiszték és bírák közt, sőt beléphessen a képviselők, a főrendiház, az akademia tagjai közé; oh nem, hanem — mondjuk ki nyíltan, — mivel a közvélemény, illetve nem káromolva a kifejezést, a népies felfogás azt hiszi, hogy aránytalanul gazdagabbak, mint erre, tekintve a népességi számarányokat, jogosítva volnának, mert a nemzeti vagyomból többet foglalnak el, mint őket mngilletné.

Tegyük fel, hogy a zsidó valamennyi szegény volna, biztosra vehetjük, hogy akkor nem volna antiszemitizmus, csak néha-néha keletkeznék egy adoma.

Igaz, hogy a jogtalanul gyűjtött gazdagság jogosan hívja ki a közvélemény megbotránkozását; az is igaz, hogy a rosszul, a közre nézve károsan használt gazdagságnak is fel kell költenie épen a jobbak ellenmondását; de hát a tudományos vitatkozás nem szokott álláspontot foglalni sem ellenc, sem mellette oly ténynek, mely még nem is létezik és így az előbb érintett, az antiszemiták által oly nagyon hangoztatott elveknek meg kell türniök azt, hogy magát az alapul szolgáló tény, a zsidók gazdagságá-

nak aranytalanságát kissé élesebb, hirlapirodalmi bonczkés alá vegyük.

Az egész nemzetgazdaságban a birtok két fogalmán belül, az ingó és ingatlan vagyon fokozásaiban mindössze három van, mely tőke jelleggel bír: a) az ingatlan vagyon, b) a kereskedelmi értékek, és végre c) a tizen-nyolczadik és tizenkilencedik század eredménye, a részérték, akár részvény formában, mint közös birtokjog, valamely birtoktömeghez, akár mint kötelezvénye az államnak vagy egyesnek. Ha tehát a zsidók vagyonosodásának tekintetében bármi észrevételt akarunk is tenni, e három fokozat az, mely kiválólag figyelembe veendő, vizsgálendő. Ehhez megjegyezzük még, hogy a magyarországi viszonyokra vonatkozólag annyira hijával vagyunk az idevágó statisztikai adatoknak, hogy kénytelenek vagyunk Budapestet venni, mint egyetlen megbízható tényeket szolgálható helyet és az ebből származó következtetéseket általánosítani az egész országra. És megjegyezzük előre, hogy nézetünk szerint a budapesti viszonyoknak általánosítása sokkal kedvezőbb színben fogja feltüntetni a viszonyokat, mintha az egész országról volnának megbízható adataink.

A mi elsőt, az ingatlan birtokot illeti, Budapesten csak házbirtokról lehet szó, és e tekintetben egész határozottsággal állítható, hogy a birtokszerzés e neme iránt a budapesti zsidók bizonyos előszeretettel viseltetnek. Nemcsak azért, mert a birtok e neme mint a legfőbb szoliditási tekintet, mert az a szoliditás egyértelmű azzal, hogy a jövedelmezőségnek is csak bizonyos határok közt lehet mozognia; és mivel a zsidóságnak szeretik azt szeméremre vetni, hogy minden a keze ügyébe eső tárggyal szeret uzsoráskodni, e tétel egyik bizonyíték arra, hogy nem hajol az uzsora felé, és így e körülményt nem is részletezzük. Sokkal inkább megközelítjük, a valódi okot, ha azt mondjuk, hogy a zsidóság Budapesten a házszerzésben azt az eszközt pillantja meg, a mely míg egyrészt szolid jövedelmét meghozza, addig másrészt e birtok a leginkább szembe ötlök és így ezzel a városokban segít megadni azt a tekintélyt és a közéletben azt a helyet, a mire a zsidónak még mindig nagy szüksége van. Hisz ha még tekintélyét sem igyekeznék emelni, hogyan elbánának velük? A vagyonnak házban való elhelyezése a zsidónál oly törekvés, mely miatt sokszor erejét túlhaladó vállalatokba fog és nem veszi észre, hogy kedvencz eszméje után való törekvésében kockáztatja, sokszor tönkreteszi egész existenciáját.

Ily körülmények közt az volna feltehető, hogy a budapesti zsidóság, miután olyan nagyon gazdag, már megszerzte magának Budapestnek házáit oly számban, a mely csakugyan nem áll arányban még népességi számarányának viszonyaival, annál kevésbé a vagyonosság specziális követelményeivel. Így van-e ez? Csak egy pillanatot kell Budapestre vetnünk. A legutolsó népszámlálás szerint a zsidóság a fővárosnak egy hatod részét teszi. Vajjon a házak egy hatodrésze zsidó kézben van-e? A statisztikai adatok nem adnak erre elég megbízható feleletet, nem is adhat-

nak, de nem is szükséges, mert még oly megbódult antiszemita nem találkozott, ki ezt állította, állítani merte volna. Tehát — a legelső, a zsidóknak legkedvesebb módja a vagyonszerzésnek, nem mutat aránytalan vagyonosságot.

A többi módozatról jövőre.

H I R E K.

— **Zsidó felekezetű gimnázium.** Az általunk annyiszor hangoztatott eszme végre visszhangra talált. Budapesti zsidó felekezetű tanári körökben mozgalom indult meg egy zsidó felekezetű gimnázium felállítására érdekében. A mozgalom nem mai keletű, de tekintve a nehézségeket, melyeket egy a keleti nyelvfizsamok bohóságai-belezavarodott hitközségi funkcionarius a terv kivitele elé gördített, valóban elismerésre méltó az az eredmény is, melyet az ügy létesítése körül már eddig kivitak. Nem sok ugyan, de mindenesetve kezdetnek elég. Az említett zsidó felekezetű tanárok egy emlékiratot dolgoztak ki, melyben utalva a zsidótanárok helyzetére és a fővárosban uralkodó középiskolai viszonyokra, felkérlik a vagyonosabb litrokonokat, hogy adakozás útján járuljanak a gymnasium létesítéséhez. Mi azt hisszük, hogy a nevezett tanárok nem fognak zárt ajtókon kopogtatni, mert a zsidó nem zárja el magát a valódi szükség követelményei elől.

— **Iskolai viszonyok Sárosmegyében.** Sárosmegye törvényhatóságának közigazgatási bizottsága f. hó 14-én tartotta ápril havi gyűlését. Az alispánnak s a kir. adófelügyelőnek betérjesztett jelentései után kiválólag érdekes volt a kir. tanfelügyelőnek részletes jelentése a megye tanügyi állapotáról. A tanfelügyelő különösen az eperjesi iskoláról emlékezett meg dicsérőleg; kiemelte annak ujonnan kiépített s teljesen felszerelt helyiségeit és megjegyezte, hogy az iskola helyes vezetés, a működő tanítók munkája megfelelő ellenőrzés alatt áll; a tanterv követelményei betartatnak, s a tananyag helyesen osztatik fel, míg a tanítók a magyar nyelv elsajátítása körül dicséretes buzgalmat fejtenek ki. Az iparos tanoncok esti tanfolyamában, melyet Eperjes városa nagy anyagi áldozatokkal állított fel, megközelítőleg 300 iparos tanonc nyer oktatást. A tanoncok ezen nagy száma szükségessé teszi egy polgári iskolának a felállítását. Remélhető, hogy a kir. tanfelügyelő által e tárgyban legközelebb megindítandó tárgyalások sikerre fognak vezetni. Ugyancsak dicsérettel emelte ki a jelentés az evang. iskolákat, valamint az evang. kerületi tanítóképző intézetet, melyek képzett tanárok vezetése alatt jó eredménnyel munkálnak a tanítás s magyarság terjesztése érdekében. Az utóbbira vonatkozólag kívánatosnak tartja a jelentés egy azzal kapcsolatban lévő gyakorlóiskolának a felállítását, melynek szüksége igen érezhető, s mely a tanügyi állapotok tökéletesítésére szükséges áldozatok meghozatalától vissza nem rettenő tiszai ágost. ev. egyházkerület buzgalma folytán előre láthatólag létesülni fog. — Megelégedással nyilatkozik végül a jelentés az eperjesi neol. izrae-

lita hitközség által fentartott iskoláról is, míg az orth. izraelita hitközség iskolája több kívánni valót hagy fenn, a mennyiben tanítói közül csak egy bir képesítéssel, többi pedig magyarul sem igen beszél. A jelentés aztán két javaslat előadásával foglalkozott, melyek egyike szerint, a tankötelesek iskolai mulasztásai ellenőriztetvén, a szorgalmi időnek szigorú betartása czéloztatik, — másika pedig erélyes intézkedések megtételét kívánja főleg a határszéli helyeken (Bártfán és Zborón) ijesztő mérvben szaporodó, izraelita zugiskolák ellenőriztetése, illetőleg beáratása ügyében.

— **Az Aurora kör.** jövő héten fogja megtartani a II. „felolvasó estélyét.“ Ezt hirdeti a Függetlenség azzal a megjegyzéssel, hogy azon részt fog venni az irodalmi és művészkörök színe-java. Ugyanabban az újdonságban egyuttal a résztvevők névsorát is kinyomatja, a mi gyengéden szólva, nagy ostobaság volt megcselekedni, mert az olvasó, aki a fenti sorokból azt gyanithatta, hogy a felolvasó estély csakugyan színe-java írók és művészek által látogatva lesz, néhány sorral alantabb ettől az illuziótól teljesen megfosztatik. Hogy a felolvasó estély melyik része lesz a legélvezetesebb, azt nem írja a Függetlenség, de mi a közreműködők névsorából hiindulva, bátran állíthatjuk, hogy a paúzák lesznek a legmulatságosabb részei az estélynek, és ha az illető „vendégkoszorúnak“ a hidpénzen kívül egy két piczulája is lesz, akkor néhány pohár sörrel fokozhatja a nagyművészi élvezet, mert — miként halljuk — igen jó „Dreher“-t mérnek abban a korszakban, ahol az Aurora kör művészestélyét megtartandja.

Zsidó anyakönyvek. A zsidó hitközségi és anyakönyvi kerületi költségek tárgyában elvi jelentőségű határozatot hozott pestmegyei tartott közigazgatási bizottság egyik többi ülésén. A közigazgatási bizottsághoz ugyanis a monori izr. anyakönyvi kerület szervező bizottságnak elnöke kérdést tett aziránt, hogy azok, a kik itt fekvő birtokaik után kivetett állami adójuk arányában hozzájárulnak a hitközségi vagy anyakönyvi kerület költségeihez, megróhatók-e más hitközség vagy anyakönyvi kerületben fekvő birtokaik után kivetett adó arányához képest ama más hitközség vagy anyakönyvi kerület javára is? A közigazgatási bizottság értesítette a hitközség elnökét, hogy mivel a teherviselésnek az állami adó képezi a kulcsát, azok, akik a kerületben ingatlan vagyonnal bírnak, az ez után kivetett állami adó arányához képest épp úgy kötelesek a hitközségi és anyakönyvi kerület kiadásaihoz hozzájárulni, mint a községi terhek viseléséhez, mert az általános teherviselésnek kell, hogy az ingatlan vagyon képezze kivetési alapját s a birtok után ott kell a tulajdonosnak adózni, a hol a birtok fekszik. A közigazgatási bizottság e határozatot azzal terjesztette föl a miniszteriumhoz, hogy ez elvi jelentőségű megállapodást fölülvizsgálja s a fölvetett kérdés rendeletileg szabályozza.

— **Zalaegerszegről** írják nekünk: E hó 12-ikén (vásár alkalmával) egy helybeli Kummer Gyula nevezetű kávéháztulajdonos a rét felé ment a kaszahi utczába

és menet közben egy 5 éves keresztény leányt vett észre ki sirva jajgatva szaladott egy azon utczában lakó Pujer nevű egyén után. K. utána sietvén, megkérdezte a gyermektől, hogy miért sir, a gyermek alig tudott lélekzetet venni s reszketve ismételte: „jaj a zsidók megakarnak ölni, le akarnak metszeni.“ Melyik zsidók kérdezé K. ur, Itt jönnek, mutatáa gyermek egy utána jövő két keresztény csizmadiára. K. az antiszemita csizmadiáktól kérdezé, hogy mit akarnak a gyermektől? Csak tréfáltunk, volt a felelet. A gyermek azonban felét sem fogta tréfának, mert csakugyan tartott tőle, hogy le fogják vágni. Most tegyük fel, hogy a Szemecz ur által csinált antiszemiták nem jöttek volna utána és a szerencsés véletlen K. urat nem vezette volna arra, hanem a gyermek néhány antiszemitára akadott volna, kik szívesen terjesztenek ily féle rettenetességeket. És ha hozzá még valamely bátor antiszemita a leányt el is tünteti, akkor megérhettük volna T.-Eszlárt második kiadásban.

Felhívás előfizetésre.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük f. é. **április hó elsején lejárt, lapunk április 1. számához postautalványokat mellékelünk** azzal a kérelemmel, hogy megrendeléseiket minél előbb megújítani méltóztatásanak.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt.
Fél évre	4 frt.
Negyed évre.	2 frt.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker., hajnal-utcza 2. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

Kincsem-sorsjegy

á 1 ft
11 sorsjegy
10 ft

csak

Főnyeremény készpénzben

50.000 ft

10.000 frt, 5000 frt
20% lev.
4788 pénz-nyeremény

A magyar lovar-egylet
sorsjegy-irodája: Budapest, vaczi-utcza 6. szám.

Pályázat.

Alulirt izr. hitközségben, mint a zala-szent-gróthi izr. anyakönyvi kerület székhelyén, egy betöltendő rabbi-állásra ezennel pályázat hirdettetik. Az alkalmazandó rabbitól megkivántatik, hogy a mozaikus-rabbinikus tudományokban képesített valamint a magyar hitszónoklatban tőkéletesen jártas legyen. Ezen állással 700 frt fizetésen felül szabad lakás, az anyakönyvből befolyó díjak és egyéb mellékjövödelmek vannak egybekötve. Pályázni kívánó urak közzefelzártnak kérvényeiket, családi állapotuk és koruk kitüntetése mellett folyó évi május hó 15-éig alulirt hitközség előjáróságához sziveskédjenek benyújtani. Próbaeladásokat csakis a meghívottnak van joga tartani; az alkalmazott urnak utiköltség fejében 50 frt adatik s vele az állomás végleges elfoglalása ügyében a község előjárósága kölcsönös meg egyezés útján fog határozni.

Az izr. hitközség előjárósága
Zala-Szt.-Gróthon

Pályázat.

A dunaföldvári kerületi izr. anyakönyv-vezetői állomás betöltésére. A hivatal csakis rabbi-helyetteséssel töltesse be, 400 forint évi fizetéssel, szabad lakás és anyakönyvi jövedelmekkel. A pályázni kívánók felhivatnak ezen állomás elnyerése végett kérvényüket tekintettel az 1924. 1885. sz. miniszteri rendelet 2. §-ára, alulirt hitközség elnökénél 1886. május 15-ig benyújtani. Az utazási költségek csakis az alkalmazott urnak fognak megtérítettni.

Dunaföldvár, 1886. április 1-én.

Stauber Sándor, hitközségi elnök.

ÉRTESÍTÉS a husvéti kiállításról. A legdiszesebb husvéti

TOJÁSOK

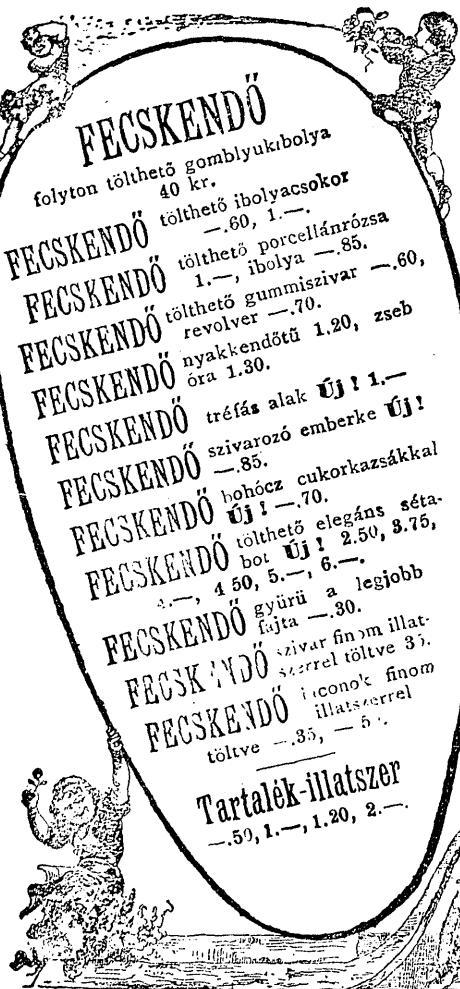
ez az új kiállításuk 10 krtól 30 frtig rendkívül nagy választékban. Hasonló husvéti tojás-töltelékek hölgyek és gyermekek számára.

Pompás meglepetéstárgyak az anyára szokásba jött husvéti öntözéshez részint 10-től egyengéd, vagy kedvdeítő természetűek.

Tojás színes — 10 krtól 1.30-ig, virágfestéssel 20 krtól 2.40 krig.
Tojás színes fonatú 35 krtól 5.40 krig.
Tojás arccal 50 krtól 1.50 krig.
Tojás peluche, atlasz vagy selyemmel 35 krtól 2.75 krig.
Tojás dominóval 50 krtól 1 frtig, koczkával 35 kr. földgömbbel 1 frt, gyűszűvel 35.
Tojás varró- vagy író-készlettel 1.60,
Tojás takarékperselyvel 75 kr.
Tojás csodakigyóval 35 kr, zsebórával 1.00,
Tojás himzés mintával 80 kr.
Tojás babával 1.20-tól 2.50-ig, gyermekjátékkal 1.40, 2.75, 5 frtig.
Tojás himzett és festett selyemmel 1.75-től 10-frtig. porcellánból 30 krtól 75 krig,

Tojás peluchéből kis csibécskével 2 frtől 12 frtig.
Tojás csinos porcellán figurákkal 1 frt-től 12 frtig.
Tojás színes üvegéből, bronz állvánnyal 1-től 7 frtig.
Tojás faconnal, a legfin. kivitelben 8-tól 12 frtig.
Tojás fantasztikus alakban, u. m taliga, kocsis, fésék szán, kosár, bölcös stb. stb. 25 frtig.

Mind nyitló.

Ezenkívül még sokféle husvéti különlegesség, melyek használatával csak a vevő ismeretük meg, kaphatók

KERTÉSZ TÓDOR-nál **BUDAPEST,**
Dorottya-utca 1. szám.
Kérlek megrendelni és idén való beküldésért megkérlek megrendelni a mellékeltetik.

Brünni kelméket
elegáns

tavaszi öltözetre

3.20 métert, azaz 4 bécsi rőföt kitevő szelvényekben 4 frt 80 krért igen finom, 7 frt 10 krért legfinomabb, 10 frt 50 krért legeslegfinomabb

valódi gyapjuszövetből

szállít az összrag póstautánvétele mellett a hitteles és szilárdnak ismert

Siegel-Imhof

Tuchfabriks Niederlage

BRÜNNEN.

Nyilatkozat: A fönnebbi czég, hála szilárdságának a vevők részéről nagy bizalomnak örvend. Ezt bizonyítja, hogy a Sigel-Imhof czég minta nélküli megrendeléseknél is kevés pénzért valóban a legjobb árut szállítja.

De miután szédelgő czégek Brünni áruk köpenye alatt garázdálkodnak, a fönnebbi czég ennek ellenében kívánatra mintákat is küld,

ingyen és bérmentve.